

Fàbrica de Cal Pons

Puig-reig

Ubicació

Comarca: Berguedà
Lloc/Adreça: Carrer de la Fàbrica s/n, Colònia Pons, 08692-Puig-reig
Emplaçament Colònia Pons

Coordenades:

Latitud: 41.96479
Longitud: 1.88427
UTM Est (X): 407546
UTM Nord (Y): 4646469

Classificació

Número de fitxa 08175 - 130
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Popular Contemporani
Segle XIX-XX
Any 1880
Estat de conservació Bo
Protecció Inexistent
Accés Fàcil
Ús actual: Productiu
Titularitat Privada
Titular: Ref. Cad.: 08174A002000840000HK

Fitxes associades:

[Torre Vella de Cal Pons](#)

[Torre Nova de Cal Pons](#)

[Convent de Cal Pons](#)

[Sant Josep de la Colònia Pons](#)

[Xemeneia de Cal Pons](#)

[Resclosa i canal de Cal Pons](#)

[Xalet del Director de Cal Pons](#)

Autoria de la fitxa

Rosa Serra Rotés i Jordi Piñero

Descripció

Aquest edifici fou construït per Francesc Joan Canals, mestre d'obres, que anteriorment havia adquirit experiència en les fàbriques de Cal Prat i Cal Casas, a partir de plànols genèrics que probablement proporcionaren els propietaris. Les naus de la fàbrica són de parets bastant gruixudes, fetes de pedra del lloc i maó, tenen una alçada de 21 m. La coberta està construïda amb teula àrab. L'estructura està formada per dues fileres de columnes de ferro. Sota la coberta les columnes són substituïdes per pilars d'obra centrals. Grans finestrals de maó permeten l'entrada de llum.

A l'interior l'espai es va concebre totalment lliure d'obstacles per facilitar la instal·lació de les màquines i el control del treball. En un lateral s'aixequen els edificis per a emmagatzemar la producció i el cotó. Destaca la gran xemeneia cilíndrica construïda en maó, convertida en símbol de la colònia.

Història

L'impulsor de Cal Pons -una de les colònies industrials més interessants de Catalunya a nivell urbanístic i arquitectònic- fou Josep Pons i Enrich, nascut a Manresa l'any 1811, descendent d'una família manresana vinculada a la indústria de la seda durant el segle XVIII. Josep Pons esdevingué, a partir de mitjan segle XIX, un important industrial cotoner que fou, també, polític, fundador de la Caixa de Manresa i promotor del ferrocarril de Manresa a Berga. Josep Pons, l'any 1875, comprà els terrenys de Cal Garrigal -que posteriorment amplià amb la compra de més terrenys de masies dels voltants- amb la intenció de construir-hi una colònia industrial. L'any següent obtingué el permís d'aprofitament industrial de l'aigua del riu Llobregat i seguidament féu construir la resclosa, el canal, la sala de turbines i la fàbrica, que s'inaugurà l'any 1880. Al costat de l'espai industrial es començaren a construir, també, els habitatges on haurien de viure els treballadors de Cal Pons. Aquests habitatges, construïts en dues etapes diferents (1875 i 1890), formen el carrer d'Orient, el més emblemàtic de la colònia. Els majordoms i els encarregats vivien en pisos annexos a la fàbrica, mentre que els habitatges del carrer de la Baixada i de la plaça del Centre, on hi havia la botiga, el cafè, la fonda, el forn de pa i altres serveis, foren ocupats per famílies vinculades als serveis de la colònia.

Un dels edificis més importants de Cal Pons, pels serveis que acollia, fou el que es construï, annex a l'església, l'any 1893. Aquest espai incloïa l'escola, el convent de les monges, la residència de les noies i el teatre. Els edificis més emblemàtics -per la seva espectacularitat- de la colònia, però, eren i són uns altres: l'església i les torres dels amos. L'església, inaugurada el 1887, fou qualificada, per la premsa de l'època, com la "Catedral de l'Alt Llobregat". Les dues torres, situades al voltant d'un jardí, foren construïdes abans de l'any 1885 (la vella) i el 1897 (la nova). El conjunt de la colònia en construcció fou envoltat per una muralla d'uns dos metres d'alçada que tenia tres portals i dues portes. Els porters i el "sereno" vigilaven que cap treballador entrés o sortís del perímetre de la colònia més tard de les 8 o les 9 del vespre (depenent de l'època de l'any). Com la majoria de colònies del Berguedà, Cal Pons es mantingué a ple rendiment i plena de vida fins als anys seixanta. A partir de llavors les coses començaren a evolucionar ràpidament. La fàbrica seguí funcionant fins l'any 1992, però a partir dels anys setanta, i especialment durant els vuitanta, els indicis de la crisi del sector tèxtil es feren sentir i el model de colònia també entrà en decadència: molta gent abandonà Cal Pons i els serveis anaren tancant. Amb el tancament de la fàbrica, el conjunt de la colònia - llevat de la turbina- fou embargat. Quan es posà a la venda -mitjançant subhasta pública, a finals dels anys noranta-, l'Ajuntament de Puig-reig adquirí bona part dels espais de la colònia.

Bibliografia

R.SERRA i R.VILADES: la colònia Pons de Puig-reig (1875-1987), Berga, Ambit de Recerques del Berguedà 1987.

R.VILADES i R.SERRA : La colònia Pons (Puig-reig), a L'Erol, Any: 2005 Núm.: 86-87 150 anys de colònies industrials

VV.AA. (1994). Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya. El Berguedà, Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

CABANA, Francesc (2006): La saga dels cotoners catalans, Barna, Ed. Proa

TEIXIDOR, E. I SERRA, R. (2010). Vida de colònia. Les colònies tèxtils a Catalunya, Angle Ed.

